

God. V.

1961.

Br. 3

IZ SADRŽAJA:

	POVODOM GODIŠNJE SKUPŠTINE HKD-a	1
STJEPAN ŠULEK:	MI CIJENIMO KARAKTERE A NE KONFORMISTE	2
NIKOLA BENČIĆ:	RIJEČ INTELIGENCIJI!	3
A. BLAZOVIĆ:	ŽIVOT, LIČNOST I DJELO HEMINGWAY-a	5
UR.	"DVA HISTORIJSKA GOVORA U HRVATSKOM SABORU PRED STO GODINA" - Predavanje dra. Ivana Vitezića	8
STJEPAN ŠULEK:	POKRET OTPORA I MI	13
Dr. R. O.:	KOMUNIZAM I SLOBODNI SVIJET U ZRAKU NOVOG PARTIJSKOG PROGRAMA KPSS-a	14
G. BORIĆ:	HRVATI U SLAVENSKOM MORU	15
a.b.:	NOE - Drama u 4 čini	17
PJESME:	LAV SLAVULJEVIĆ - FRANJO MERŠIĆ - VLADIMIR VUKOVIĆ	

"GLAS" IZDAJE HRVATSKI AKADEMSKI KLUB
Beč VIII., Langegasse 26.

UREDNICI:
MARTIN PRIKOSOVIĆ
STJEPAN ŠULEK

"GLAS" IZLAZI ČETIRI PUTA GODIŠNJE.
PRETPLATA ZA ČETIRI BROJA 16. š.
INOZEMSTVO 2 DOLARA

Herausgeber, Eigentümer und Verleger: KROATISCHER AKADEMIKER-KLUB, Wien VIII., Langegasse 26.
Verantwortl. Redakteur: MARTIN PRIKOSOVIĆ, Wien XVI., Paletzgasse 17/II/3.

P. b. b. ERSCHENUNGSORT: WIEN
VERLAGSPOSTAMT: WIEN 65 Wien, September 1961

POVODOM GODIŠNJE SKUPŠTINE HKD-a

Hrvatsko kulturno društvo u Gradišću održalo je svoje ovogodišnje spravišće na 24. K. u selu Trajstofu. I ove godine došlo je mnogo našeg naroda iz cijelog Gradišća na taj naš najvažniji sastanak u godini.

Mi smo u "Glasu" u članku "Osvrt na pisanje austrijske štampe povodom putovanja ministra vanjskih poslova Kreiskog u Beograd i na naš internji kulturno-politički život" (1960., br.1) kazali da i kod nas leži krivica za naše neuspjehe. I zato se ne možemo slagati s time što je bivši predsjednik HKD-a gosp. prof. Bela Schreiner na ovoj skupštini kazao, da ne ovisi sve o nama, nego i o drugima. Sigurno je, da ovisi i o drugima, ali mi ne možemo čekati, da će nam pečeni pilići u usta padati bez toga da si to zaslužimo. Jer mi možemo naša prava izvojevati samo onda, ako smo složni, ako se borimo, ako smo aktivni. Nije dosta, da su neki ljudi samo idealisti, jer ako nemaju koncepta, cijela stvar nema koristi, kako za njih, tako i za sve nas. Jer njihov trud mora ići u narod, mora se širiti i obuhvatiti sve sve slojeve naroda. Sigurno je, da HKD u Gradišću, u kojem su radili veliki idealisti, nije imalo uvijek pravog uspjeha, budući da je uvijek radilo samo nekoliko ljudi, pa njihov rad nije išao u širinu. Možda i njihove metode nisu bile uvijek ispravne.

Od kada smo mi u "Glasu" počeli zahtijevati za reorganizacijom društva i čitavog našeg narodnog i kulturno-političkog rada, počeli su, najprije "Tajednik" a poslije i "Hrvatske novine", pa konacno i mnogi u Gradišću, govoriti da se zbilja nešto mora poduzeti, reorganizirati, priznajući da se tako više ne može raditi. Mi smo mnogo nade polagali u Miloradićevu godinu, da će ona sve nas pokrenuti u nove puteve. No, mi nismo bili potpuno zadovoljni Miloradićevom proslavom - kako smo već pisali -, gdje se moralo borbeno nastupiti pred našim narodom i "stranim" gostima, a ne tako mlitavo, kao da je kod nas sve uređeno. A mi nismo došli ni korak naprijed - kako je jedan naš poznati narodni radnik priznao. Sigurno se mnogo toga i nacinilo, pa bi bili ništarije, ako to ne bi priznali i svima, koji su se zalagali za našu stvar, kazali hvala.

Mi očekujemo, da će biti tako, kako je novi predsjednik HKD-a gosp. dr. Demeter Linzer u svom govoru kazao, da je potrebna suradnja svih Hrvata u Gradišću, bez obzira kojoj stranci oni pripadali (Narodnoj ili Socijalističkoj), i da će se zbilja raditi na sirom planu, kako bismo mogli bolje napredovati. Gosp. dr. D. Linzer mnogo je govorio i o omladini, da ona nije tako pokvarena, kako se često misli, i da su njoj potrebni uzori. To nas mnogo veselilo, pa vjerujemo da će novi odbor HKD-a zaista posvetiti mnogo pažnje odgoju naše omladine u hrvatskom i katoličkom duhu. To je istina, da su omladini potrebni uzori, karakteri, a ne samo imena i titule. Jer mi smatramo, da jedan od najvažnijih radova HKD-a u Gradišću mora biti rad s omladinom, kako bi se nju odgojilo u hrvatskom duhu. Na omladini ostaje budućnost i opstanak jednog naroda. Mi se ne slazemo s geslom nekih starih ljudi, da su oni zadnje pokoljenje.

HAK bi se veselio, ako bi mu se i u budućnosti posvetilo više pažnje i razumijevanja. Mi se veselimo, da je predsjednik dr. D. Linzer, pred svima na skupštini, izrazio želju za suradnjom s HAK-om. Ne gledajući naš političku pripadnost pojedinca, na to tko je kojeg staleza, mi želimo najbližu suradnju svih dobronamjernih i postenih Hrvata za isti cilj. - Novom vođstvu HKD-a u Gradišću želimo mnogo uspjeha u radu na našem narodnom polju. Ur.

MI CIJENIMO KARAKTERE A NE KONFORMISTE

Glavni i osnovni problem suvremenog čovjeka sastoji se u tome, da se on uglavnom brine za svoje materijalno blagostanje, dok na vijećne vrijednosti čovječanstva malo polaze racuna, pa možemo kazati da ovaj tip čovjeka nosi u sebi malo dobrote, poniznosti, ljubavi, razumjevanja za prave i stvarne probleme, kako općeljudske tako i domaće, vlastite. Dovoljno je da pogledamo na našu hrvatsku sredinu, pa da ustanovimo, kako većina učenih ljudi misli u prvom redu samo na kruh, kao da bi se cijeli život sastojao samo od kruha i materijalnih dobara. Radi takvog stava, kojeg treba najostrije žigosati, Hrvati su u svojoj prošlosti uvijek bili skloni glupoj asimilaciji, nemaru za opće kulturno-političke probitke vlastitoga naroda. Ljudi jakih karaktera to nisu nikada činili pa su, jer su slušali glas svoje savjesti, ostali cijelog života vjerni i odani imenu i rodu hrvatskom.

Dužnost čovjeka je, da se sam oblikuje, izgrađuje, usavršuje, produhovljuje u smislu čovječnosti i ljubavi. Mnogi od nas moraju pak i druge osobe podučavati, oblikovati, na njih kao učitelji i odgojitelji dobrim primjerom utjecati. A kako će tu plemenitu ulogu moći ispuniti oni učitelji i profesori, dakle odgojitelji novog podmlatka, koji se u svom životu zanose najviše materijalnom stranom, ako u njima ima malo karaktera, da djecu odgajaju u hrvatskom duhu, da iz djece, učenika i studenata cine prave ličnosti a ne tek buduće asimilante, "nadničare", specijaliste, duhovne proletarce, konformiste? Nikako! Zlo lezi u tome, što ima vrlo malo učitelja, profesora i odgojitelja, koji bi zaista mogli biti primjer mladim ljudima u pozitivnom, hrvatskom smislu.

Način, kako se učenjima može objaviti hrvatski duh, zavisi o ličnosti i karakteru učitelja, profesora: o učiteljevim riječima, pogledima, gestama, citavom njegovom držanju i radu.

Ako je istina (a to jeste), da čovjek ne živi samo od kruha i da jezgra ličnosti lezi dublje od bioloskih genetičkih radikala, dublje od endokrinih i humoralnih funkcija različitih konstitucijskih tipova, dublje od mozgovnih centara, ako je istina da ta jezgra lezi u duhu i duši, onda imademo dovoljno razloga, da mlado hrvatsko pokoljenje podučavamo u hrvatskom duhu (ne plašeći se neprijatelja, kako bi odgojili karaktere, ličnosti, poštene ljude, buduće borce za probitke hrvatskih interesa.

Pomognimo mladom hrvatskom naraštaju, da u budućnosti ne izda svoju narodnost za zdjelu leće, da bude pošteno i srdačno prema hrvatstvu, da bude spremno tražiti - poput nas - apsolutnog i ličnog Boga.

STJEPAN ŠULEK

RIJEČ INTELEGENCIJI!

Pojam "inteligencija" može se tumačiti na više načina. Najčešće se tumaci kao nacitanost i izobrazbenost ljudi, međutim inteligencija ima veoma malo veze sa ucenošću i izobrazbom. Inteligencija je svakako jedan dodatak, jedan dar uz naobrazbu i nacitanost i to jedan potencirani dar koji ima veze sa covjecnošću.

Kod nas se podrazumijevaju pod pojmom "inteligencija" školovani ljudi, svi oni koji su posjećivali nekakvu srednju ili visoku školu; podrazumijevaju se i oni ljudi, koji su u nekakvoj cinovničkoj službi. U našim krugovima taj se pojam i na druge načine tumaci.

U ovom članku podrazumijevamo pod pojmom "inteligencija" sve one ljude, koji su na nekakav način zaposleni na narodnom polju, bilo to iz idealizma, po svojem zvanju ili zaposlenju.

Našu je kulturu stvorila i stvara inteligencija. Zbog toga leži na njoj velika odgovornost, no ona nije uvijek svijesne te odgovornosti. Naša inteligencija uopće nije svijesna Matoseve recenice "Najveći grijeh na svijetu je, glupost" (u smislu neznanja). Znanje ne leži našim ljudima na pruži one perspektive, koju je naša inteligencija izgradila sebi u svoje licne interese. Licni interesi su uglavnom drugi, nego što su općenarodni, interesi narodne kulture. Iznimaka svakako nalazimo, ali su to veoma malobrojne. Kad bi naši ljudi svijesni bili toga što bi trebali činiti onda bi donekle i činili to, jer bi osjećali ogroman teret odgovornosti. Nekoliko njih, koji osjećaju taj teret odgovornosti se muče i bolnim srcem osjećaju kako velika je nijemost u redovima inteligencije. Ako se poduzme nešto radikalnijeg, gubi se to u gluhom moru i u vječnom neinteresu kao kaplja vode u oceanu. Borba ovih ljudi izgleda mnogo puta kao don Quihottška, kao borba protiv vjetrenjace.

Mnogo puta mi se čini, da Aristotel nema pravo kad tvrdi, da svaki covjek u svojoj bitnosti teží za spoznajom. Općenita griješka - ne samo naše inteligencije, već covjeka XX vijeka uopće - je, da ljudi malo misle i razmišljaju. Kad bi ljudi malo više razmišljali o svijetu kao i o našim uzim stvarima, tada bi pronasli mnogo više neriješenih problema na narodnom polju, nego do sada. Najveći dio se oslanja na ideje, upute i ukaze drugih, bez da ispituju te ideje, upute i ukaze. Narod mnogo puta ne vidi razlike izmedju dobrih i losih ideja. Zadatak inteligencije je da ukazuje na dobre i loše, na vrijedne i bezvrijedne strane novih ideja. No naša inteligencija se najčešće ne osjeća pozvanom za taj važan zadatak. Svaki, koji je svijestan nečeg, ima dužnost da inficira narod s idejama. Danas u dvadesetom vijeku, u vijeku masa se nitko ne može povući u svoju spilju i igrati pustinjaka, već treba poći u narod. Inteligencija mora ispuniti zadatak neurona u narodnom tijelu i mora reagirati na svaku pojavu, bila ta pojava dobra ili loša u narodnom tijelu.

Naša se kultura osniva na tradiciji. Grčevito se drži tradicije. Ako bi se riješila te - možemo kazati - prividne tradicije, onda bi se riješila svojih bitnih osebinā. No držati se tradicije nipošto ne znači, da se sve novo odbija. Našu kulturu trebamo gajiti tako dalje, da na tradicionalnoj osnovi primamo sve ono što je za nas važno, dobro i potrebno. Pored toga trebamo nove ideje, nove putove, nove metode, jer moramo odgajati nove ljude. Novu generaciju moramo odgojiti širokogrudnom, a to ide samo teskim radom. Kod nas je tesko racunati sa sposobnim ljudima, jer se svaki boji obaveza i odgovornosti. Tako se događa da su neki ljudi preopterećení i zbog toga ne mogu sve svoje dužnosti savjesno ispunjavati. Tesko je racunati i zbog toga što su naše "narodne blagajne" uboge ili sasvim prazne. Zbog toga se kod nas sve mora raditi "in nomine Dei".

Idealizam je pohvalna vrijednost, ali ne smijemo zaboraviti da je čovjek sastav duše i tijela. Neki sposobni ljudi se moraju brinuti za svoju djecu, obitelj. Da li se kod nas gleda na to, da se sposobni ljudi namjeste u našoj sredini (najčešće se desi da se moraju iz različitih razloga negdje namjestiti gdje doticnim pojedincima ne leži, gdje se ne mogu dalje usavršavati).

Govori se: moje društvo, moja grupa, moja organizacija, moja okolina. Kada ćemo jednom dorasti velikoj ideji društva i bez prezira mogli kazati, naše a ne moje? Kada budemo znali kazati, mi Hrvati Gradišća, naš ukupni rad doprineo je narodnoj kulturi to i to, onda ćemo biti na dobrom putu.

Kod nas se teško podnosi iskrena kritika. Svakom godi tako se ga hvali i uzvisuje, ali kada mu se ukaze na nedostatke, onda plane u bijes, u srdzbu, u sutnju i smatra kritiku kao izražaj neprijateljstva. Samo iskrena kritika može voditi ka pravom razvitku. Nesto više iskrene poniznosti, pa bi se mogli lisiti mnogih ličnih natezanja. Lošom pojavom smatram u našoj kulturi, da se neki talenti ubijaju kroz sutnju. Ne ocjenjuju se njihovi radovi, već se kritizira na osnovu ličnih odnosa. To je moj prijatelj, rođjak, poznanik ili možda neprijatelj! To je polazna rečenica u našoj kritici, a ne iskrena želja pravilno osuditi neki kluturni produkt. Iz ovakvih ocjenjivanja, populariziranja proizlazi samo laskanje, umjetnička laž, lijepe fraze i prazne rečenice. U ocjenjivanju se ne može gledati na rodbinske i prijateljske veze, već samo na djelo. Duh stvaraoca trebamo tražiti u samome djelu. Lična poznanstva, neiskreni prijateljski odnosi vežu mnogo iskrenih misli i produciraju mnogo puta, možda iz udvornosti i laznog laskanja, laž i neiskrenost. Sve ove loše pojave vode nas na lošu prugu, jer se ove lažne vrijednosti predstavljaju kao prave vrijednosti. Inteligencija je dužna upoznati istinu. Ako to ne čini, vara sebe, vara svoju budućnost, vara svoju djecu.

Mi smo bez vlastite stamparije. To mnogo smeta razvitku naše misli i kulture. Nazalost tome je također uzrok naše ubostvo. Ja mislim da bi jedna vlastita stamparija dosta posla imala za Hrvate.

Jedna od najloših pojava sakriva se na našim sastancima, koji su skoro uvijek površni. Problemi se rješavaju površno, na brzu ruku, jer ako se ulazi u tancine, onda se oduzi rasprava, a naši ljudi moraju ići kući krmiti ili vršiti svoje druge poslove. Što bi bilo, ako bi se jednom svi problemi pokušali sistematski riješavati?

I na kraju (to su samo krupniji problemi, moglo bi se ih navesti čitav niz) jedna žalosna pojava kod naše inteligencije je, da se boji svega onoga što joj se čini malo težim. Čini mi se da je zaboravila poslovicu "Bez muke nema nauke".

A.S. Homjakov kaže: "Priznavati se jednom narodu znači svom snagom razumne volje vezati se uz moralna i duhovna pravila naroda, a to i u takvom slučaju ako ta moralna i duhovna pravila u razvitku povijesti ne dodju do savršenog izražaja. Svijesnim biti i ljubiti (svoj narod)...!

NIKOLA BENČIĆ

ŽIVOT, LIČNOST I DJELO HEMINGWAY-A

Početak srpnja ustrijelio se je pri čišćenju svoje puške jedan od najpoznatijih američkih književnika, nosilac Nobelove nagrade Ernest Hemingway. Novine i časopisi pisali su mnogo o njemu. Čini se, kao da je htio sa svojom smrću napisati svoju posebnu pripovijest. Ša smrću se je uvijek rado bavio i kao da je je cijelim svojim životnim putem stalno izazivao i tražio. Kao tmurna sjena pratilo ga je i samoubijstvo njegovog oca. Poznato je iz psihologije, kako je sugestivna takova baština.

Hemingway je pokopan kao katolik. Okolnosti njegove smrti ne isključuju mogućnost, da je nespretnost načinila konac njegovom životu. No, ako pratimo u njegovim književnim djelima misljenje o samoubijstvu i pogledamo zdvojne oci njegove zadnje fotografije u sanatoriju iz kojega se vratio tek kratko prije tako teško bolestan pacijent koji je već napustio nadu za ozdravljenje, možemo se teško osloboditi te sumnje, da je Hemingway vlastitom rukom prekinuo svoj život.

Ernest Hemingway bješe na svaki način tako značajna i za naš vijek tako karakteristična ličnost, da se mora s njim baviti i nas skroman časopis. Baviti se moramo ne samo njegovim životom i njegovim književnim djelom nego i njegovim shvaćanjem života i njegovom životnom filozofijom.

Život Ernesta Hemingway-a

Ernest Hemingway je rođen 21. srpnja 1898. u Oake Parku u državi Illinois (USA). Mnogi datiraju njegovo rođenje u godinu 1899. Hemingway je naime htio sudjelovati u I. svjetskom ratu još prije nego li su Sj. države Amerike stupile u rat. No bio je za godinu dana premlad. Da ga prime na talijanskom frontu barem u sanitetsku službu, izjavio se je godinu dana starijim. Ovu priklonjenost da se izjavljuje starijim, očuvao je i kasnije. U 40. godini dao si je rasti bradu, da bi mogao izgledati kao starac. U zadnjim godinama svoga života dao se rado zvati "starim mužem", premda je umro tek ša 62. godine.

Na talijanskoj fronti teško je ranjen, i on ponosno priča da je dobio u nogu 247 komadića granata. Kao reporter mladih, kasnije sve većih američkih novina živi poslije I. svjetskog rata u Parizu. Tu se upoznaje s raznim književnicima i dobiva od njih razne upute i savjete, ovako naročito od Gertrude Stein, Ezre Pounda i Sherwooda Andersona. Ovdje napiše svoje prve romane: "The Torrents Of Spring" i "The Sun also rises". U Parizu nastane i najdimak "izgubljene generacije", kojoj on sam sebe broji do konca života. Kad bukne španjolska buna, prijedje republikancima, dakle crvenoj strani na pomoc. Plod tih doživljaja je roman "For Whom The Bell Tolls" ("Kome zvona zvone").

Daljne pustolovine traži u arenama (borba s bikovima), u lovu u Africi, pri ribolovu na moru. Svagdje traži on doživljaje, koji ga vode u dodir s proljevanjem krvi i smrću.

Plodovi ovog doživljaja su: "Death in the Afternoon" (1939.) ("Smrt poslije podne"), roman u borbi s bikovima; "The Snows of Kilimanjaro" (1938.) ("Snijeg sa Kilimandjara"); "For Whom the Bell Tolls" (1940.) ("Kome zvona zvone"); "The Old Man and the Sea" (1952.) ("Starac i more") i dr.

Hemingway kao književnik

Gledamo li književni rad Ernesta Hemingway-a, onda je prvo što nam pada u oči njegov takozvani "koštuni" stil. U tome slijedi on Marka Twaina i Knuta Hamsuna. Samo što on ide sa svojom jednostavnošću jezika i stila korak dalje od Twaina, ali ne dostiže tmurne metafizične dubine Knuta Hamsuna. Ipak i kod Hemingway-a za ovim jednostavnim stilom i jezikom, koji slični fasadi bez nakita, kakove imaju moderne zgrade, leži također neka rafinirana dubina. Na prvi pogled vidimo samoubostvo svakdanjeg jezika, kojim govori ularna masa. Konstrukcije su primitivne. Preko polovice njegovih romana i pripovijesti sačinjavaju jednostavni dijalozi, razgovori. Čini se, da on uopće ne pripovijeda, nego samo fiksira činjenice. Ali u tom fiksiranju je egzakatan. U tom se vijestito prilagođuje modernom čovjeku, koji nema vremena, koji trčeći čita i traži sa svojim brzim očima u jednoj knjizi najprije one dijelove gdje su razgovori. No ipak - kako smo već kazali - za ovom baralnošću i jednostavnošću se skriva nešto dubljega, nešto tajanstvenijega. To valja kod nekih pripovijedaka još i u sadržajnom pogledu. Jer za prvim citanjem ima čitalac taj utisak, da se ništa nije dogodilo u toj pripovijetki. I tada počnemo tražiti sve dublje i dublje. Zatim dobijemo osjećaj, kao da bi se rentgentskim zrakama prosvijetlila pripovijest do kosti. Onda počne čitalac tražiti drugu, treću i četvrtu dimenziju. To postigne Hemingway ne samo sa sadržajem nego još više sa stilom u relaciji, u odnosaju, u kontrapunktnoj konstrukciji riječi, kako piše Kurt W. Marek.

Ovim stilom dodje Hemingway neobično blizu k stvarnosti života, isto vrijeme i k ukusu modernog čovjeka. On je počeo kao reporter, a u pripovijestima je dostignuo svoj reporterskim stilom to, da držimo i njegove pripovijesti za prave pravcate reportaže. Ja sam još i to sumnjao kad sam čuo, da je Hemingway ostavio za sobom puno neobjavljenih rukopisa. da je možda u ovim djelima on premalo vadio iz fantazije a previse iz samoga života, da je takoreći plagizirao sam život i ovako nije mogao objelodaniti ta djela, jer bi možda ona bila indiskretna za one, s kojima je Hemingway to doživio. Ali ovo je samo sumnja. Književno djelo mora biti na svaki način sinteza mašte i života. Mjerilo vrijednosti jednoga književnoga djela je na svaki način blizina k životu. (Kod mojih obadviju dramskih pokušaja veselio sam se najviše kritici jednog fileskog seljaka, koji je jednostavno rekao: "Ovo je život, ovakav je život"). No od druge strane ne zaboravimo ni toga, da i mašta ima veoma važnu ulogu. K tomu je dosta, ako se sjećamo one male zgođe pri olimpijskim grčkim igrama, kada su trebala za salu glumci imitirati, kako cvili jedno prase. Jedan glumac kanio je na svaki način dobiti prvu nagradu pri ovom šaljivom natjecanju i tako je došao na ideju, kojom je mislio sigurno dostignuti svoj cilj. Kad ipak nije dobio prve nagrade, potegnuo je ispod plašta živo prase. Nije dakle on sam imitirao prase, nego je ono samo cvililo. Ali na njegovu nesreću nije onako cvililo, kako ono naravno cvili. Blizinu k životu dakle nikako ne nadomješćuje fantazija. Jer je upravo to zadaća mašte, da se čim savrsenije približi životu. I u tome je Hemingway bio pravi majstor, iako je imao bez dvojbe i zgodne prilike, da upozna život iz blizine.

Karakter i ličnost Hemingway-a

Karakter i ličnost jednoga čovjeka ne upoznamo toliko u njegovom radu, nego više u tom, kako on smatra život i svijet.

U Hemingway-u od rane mladosti zivi neugasljiva žeđja za pusto-

lovinama. Wieland Schmied je opisao ovu žedju kao tipičnu vlastitost jednoga 12-godišnjega američkoga dječaka, koji hlepi za pustolovinama, da u njima čokaže svoju musku hrabrost. Zato je trazio H. uvijek onakove pustolovine u ratu, u buni, u lovu, u areni borbe s bikovima, gdje se može pokazati hrabrost. Stoga se i u njegovom životu i u njegovim pripovijestima toliko puta susretno život sa smrću. Čini nam se, da Hemingway cio svoj život trazi neodgovorno i lakoumno smrt.

Ipak piše o njemu Sinclair Lewis prilikom počašćenja Nobelovom nagradom, da je "domovina Hemingway-a cijeli život". To valja u tome smislu, da je H. pravi kozmopolit, koji je svugdje doma: u Kaliforniji, u Parizu, u Madridu, u Africi, na otoku Kući. On nije tip siromašnog umjetnika, nego bogatog građana. Tim više H. prezire i osmjehiva građanstvo. Uz njegovo bogatstvo, koje mu osigurava neograničenu slobodu, može lagodno i bezbrižno crpati iz punine života. Ipak je u drugom smislu bijedan siromah. Jer tko je na mnogim mjestima ili svuda doma, on zapravo nema nigdje prave domovine. I tako je on pravi zastupnik "izgubljene generacije", kako se je i sam rado nazivao.

Ovaj izraz "pokoljenje bez nade" "izmislila" je Gertrude Stein. Ovako je ona u Parizu poslije 1. svjetskog rata u jednom razgovoru s Hemingway-em nazvala generaciju, koja je izbjegla smrti i vratila se iz rata u život, u kojem ne zna ništa započeti. Ovu generaciju opiše izvrsno H. u romanu "The Sun also Rises". Ova generacija je razocarana. Ona je rasprodala sve idole i ideale ranijih pokoljenja. I zato je ona puna nihilizma. Od ovog nihilizma pati i Hemingway. Ne nadvlada ovaj nihilizam ni u svojem najzrelijem djelu, u romanu "Starac i more". Iz nihilizma se rodi negativizam, od negativizma preziranje građanskog života, koji je upravo u svojem "fin de siècle"- raspadanju majčinog krila ovoga "pokoljenja bez nade". I tako dobije ova izgubljena generacija takozvani "Linksdrall", ljevičarstvo, priklonost marxizmu i komunizmu. Oni ponosno i - barem tako misle - duhovito opravdavaju ovo ljevičarstvo s geslom: "Srce leži na lijevoj strani". Pri tom se nikada nisu ozbiljno pitali: može li se naći srce kod Lenjina, Staljina i drugih diktatora 20. vijeka? Ne zahtjeva li dosljedni komunizam i svaka diktatura potpuno zrtvovanje srca i svakog osjećaja ideji, ideologiji. Komunisti, naravno, opravdavaju ovu zrtvu bezmjerne negativne asceze, da ona stoji u službi ljepše budućnosti. Uz nihilizam treba mnogo naivnosti i nepoznavanja strasnih i okrutnih zakona svake diktature, da tko može biti pripravan na ovakovu negativnu ascezu i pri tom još reći: "Srce leži na lijevo". Ne. Užasne činjenice sviju diktatura 20. vijeka kažu, da tamo nema srca.

Život nije konsekventan, a još manje su to ljudi ili umjetnici. Takova nekonzekvencija je na pr. to, da ova takozvana "generacija bez nade" od jedne strane obožava apsolutnu slobodu, od druge strane toliko inklinira k onom boljsevizmu, koji se ruga slobodi i koji ju nogom gazi gdje samo može. Zato su i ovi nihilisti za prave komuniste samo dekadentni izrod građanstva, ali u jednom dobro sredstvo: naime morbidni pripravitelji komunističkog kvartira na Zapadu.

Morbidnost (ili smrtnu bolest) ove generacije kaže i njezina neodgovorna i frivolna igra sa smrću. Jer pitajmo se jedanput: što je trazio 18-godišnji Hemingway na talijanskoj fronti, gdje se je kao Amerikanac borio protiv naših otaca još prije nego li je Amerika stupila u rat? Što je Hemingway trazio u španjolskoj buni? Ako on na jednoj strani osmjehiva građanstvo, što trazi u lovu u Africi? Nije li to sport bogatog građanstva? Kako se to slaže s idealima proletarijata ili marxizma? I ovdje nam se otvara morbidna laž ovoga "pokoljenja bez nade". Od jedne strane namigivati marxizmu i komunizmu, a od druge strane uživati do dna sve prednosti kapitalizma.

Ali upravo u ovoj laži nam se otkriva nihilizam bogatstva i svih uživanja, u kojima moderan čovjek želi tajiti transcendenciju čovječje egzistencije. Najprostije, zaista u stilu Hemingway-a, svjedoče za nihilizam ovo zatajivanje svake transcendencije, bijeg jednog razočaranog bogataša u samoubijstvo.

Ovakvo je konac "generacije bez nade" zaista potpun fiasko, potpuno razočaranje. Nešto dekadentnoj struji u omladini poslije 2. svjetskog rata može imponirati ovo pokoljenje u svojem nihilističkom egzistencijalizmu. Nama, koji konstruktivno gledamo u budućnost i konstruktivan rad za budućnost smatramo glavnom svrhom našeg života, ne imponira ni "pokoljenje bez nade" ni Hemingway kao čovjek i zastupnik ovog pokoljenja, iako njegovu umjetnost od formalne strane visoko cijenimo i dragovoljno primamo kao izraz našeg modernog života.

A. BLAZOVIĆ

"DVA HISTORIJSKA GOVORA U HRVATSKOM SABORU PRED STO GODINA
(Strossmayerov govor od 29. 4. i Starčevićev od 26. 6. 1861.)"

Predavanje dra. Ivana Vitezića na sastanku kluba od 22. 3. 1961.

Prigodom stogodišnjice znamenitog saborskog zasjedanja od god. 1861., kad je sabor imao donjeti zaključak o državno-pravnom odnosu Hrvatske spram Austrije i Ugarske, predavač je smatrao važnim da posebno istakne one momente na dotičnom saboru, koji su do danas sačuvali živu aktualnost. Ti se momenti odrazuju narocito u govorima djakovčackog biskupa dra. Josipa Jurja Strossmayera (1815-1905) i osnivača stranke prava dra. Ante Starčevića (1823-1896). Ocrtavši najprije opće prilike u ondašnjem austrijskom carstvu, koje su dovele do sazivanja sabora, predavač je u glavnim potezima iznio pitanja, kojima se sabor bavio, kao i glavne satorske ličnosti i njihova gledista. Zatim je opširnije prikazao dobra i loša svojstva i nazore vodećih hrvatskih ličnosti u drugoj polovici 19. stoljeća, Strossmayera i Starčevića. Prvi od ove dvojice bio je već tada općenito smatran najistaknutijim predstvanikom hrvatskoga javnog života, a iz nastupa Starčevićeva na saboru vidjelo se, da će Strossmayer u njemu dobiti glavnog suparnika i protivnika, što se je naskoro i dogodilo.

Strossmayer je na saboru o odnosu spram Ugarske vrlo opširno 5. 7. 1861., no njegov mnogo kraći govor od 29. 4. iste godine ima historijsko značenje po tome, što je njime udaren temelj jugoslavenskoj akademiji znanosti i umjetnosti, najvisoj hrvatskoj znanstvenoj ustanovi (formalno je ona osnovana 1867.), koju je Strossmayer smatrao svojim najmilijim djelom. Strossmayer je o potrebi osnutka akademije govorio već u sjednici bankse konferencije 10. 12. 1850. i u tu svrhu darovao 50. 000 forinti, ali govorom u saboru 1861. odredio joj je duh i smjernicu djelovanja. Na taj je način Strossmayer postao najizrazitijim predstavnikom jugoslavenske ideologije, ako i ne njezinim zacatnikom.

Zanimljivo je, da Starčević u saboru 1861. ne prigovara jugoslavenskom imenu akademije. Protiv toga imena i svega, što ono za sobom povlači, on će kasnije nebrojeno puta sipati najžešću vatru. U saboru 1861. on je govorio samo o temeljnom pitanju, to jest o odnosu hrvatske prema Austriji i Ugarskoj, o čemu se je sabor na poziv bečkog dvora imao izjasniti, i u čemu su se onda na saboru stvorila tri prijedloga, odnosno - po ondašnjoj terminologiji - tri "članaka". Većinom glasova je na koncu prihvaćen znameniti "članak 42."

Starčević u svojem velikom govoru od 26. 6. 1961. poriče Austriji pravo, da upućuje poziv - a još manje, dakako, nalog - saboru, da vijeća o državopravnim odnosajima Hrvatske, pa postavlja ovu dilemu: "Ako smo mi narod samostalan, narod neodvisan, mi ćemo nasa međunarodna odnošenja otkazati (t.j. ođrediti) kad i kako se nami sviđi; ako li smo narod Ungariji podlozen, pravedno je da Ungarija ona ođnošenja ustanovi: - bilo ovo ili ono, Austrija ne ima pravo miješati se u te naše poslove." Historijskim argumentima i u duhu moderne ustavnosti te svojim "veoma ljutim jezikom" (kako sam za se reče u saborskoj debati) Starčević brani hrvatsku suverenost i predbacuje Austriji, kako nije čuvala integritet Hrvatske i njezinu državnu neodvisnost. Austrija, o kojoj Starčević govori, "ona je hrpa bečkih licomjeraca i ulaga, koji zavadljivaju nasega kralja s njegovimi narodi, koji su nasega kralja i narode Austrije u strašno danasnje stanje doveli." Hrvatski je narod, kaže Starčević, siromašan, jer je osiromašen, lijen je i nemaran, "ali takav je svaki narod, koji pod despotijom čezne, koji ne uživa plod svojih zulja". Za Madjare kaže, da svojim danasnjem postupanjem "pletu, bez da i sami znadu, knutu za se i za nas." Starčević se nada u Evropu, "jer ova zna, da se kroz suzanjstvo na njezinu istoku i za zapad suzanjstvo primiče".

Ovim svojim govorom, koji je pun oštromnih zapažanja i predviđanja iz domaće hrvatske kao i opće evropske politike, Starčević je postavio idejne temelje stranke prava i povrh toga upozorio na one političke i etičke vrijednosti, kojih se Hrvati moraju držati, ako zele biti samostalan i slobodan narod.

Na koncu svog predavanja dr. Vitezić je u svijetlu nekih karakterističnih pojedinosti iznio, kako su se ideje Strossmayerove i Starčevićeve - koji su inače obojica za praktičnu politiku imali premalo svisla i talenta - odrazile u konkretnom razvoju hrvatskoga narodnog života do naših dana, i u čemu je trajna vrijednost i veličina ove dvojice istaknutih hrvatskih prvaka iz druge polovice 19. stoljeća.

10-GODIŠNJICA "HRVATSKE REVIJE"

Kulturno-književni tromjesečnik "Hrvatska revija", koja izlazi u Buenos Airesu u Argentini, navršio je deset godina svoga izlazenja. Prvi broj izasao je u ozujku 1951. pod urednistvom hrvatskih književnika Antuna Bonifacića i Vinka Nikolića, a od 2. broja god. 1955. uređjuje Reviju Nikolić sam. Opseg pojedinog sveska je oko 100 str., a često i više, tako da je Revija u svojim 10 godišta donijela oko 5.000 stranica teksta i mnoštvo ilustracija na posebnim priložima i u tekstu. Jubilarni broj povodom 5-godišnjice izasao je u prosincu 1955. na 270 stranica, a o 10-godišnjici izasao je u prosincu prošle godine omasan reprezentativni svezak na 480 str., uz suradnju preko 30 književnika i kulturnih radnika i javnih radnika. Dosad je u Reviji suradjivalo preko 140 pisaca, pa uredništvo s pravom u svojem jubilarnom broju kaže, da se Revija može smatrati "glasilom hrvatskih intelektualnih snaga u tuđini". Po svojem sadržaju i po tehničkoj opremi Revija je već na osnovu dosad izaslih 10 godišta postala časopisom, koji ide medju najvrednije časopise, što su uopće na hrvatskom jeziku izlazili, pa uredništvo, suradnici, pretplatnici i podpiratelji mogu na taj uspjeh biti s punim pravom ponosni.

Pridruzujemo se čestitajima i zelimo "Hrvatskoj reviji" i nadalje mnogo uspjeha u službi hrvatske književnosti i kulture.

Ur.

GRADIŠĆANSKA LIRIKA

NA RUBU

JEDANAESTOGA-ŠESTOGA-TISUCDEVETSTOŠESDESETPRVE

MOTTO: Oj brate va kuti,
 Neka te ne muti
 Svit jalni i kruti!
 Na s mi va kuti,
 Nikomu na puti,
 Božji dar počuti!

MILORADIĆ

Ludo vrime se j' za časa ukrotilo.
 Sunce je to novo mido pozlatilo;
 Velikan je sjao na svojoj staroj zemlji,
 Postao veći neg' u kutu svom u Kemlji.

Mnogo ljudi njega došlo je pozdravit,
 Kićenimi riči đavnu skromnost slavit,
 Pozlatiti to, ča nekad biše crno,
 Na svitlost podizat s praha vridno zrno.

Sipali mu zemlju, da b' je imao dosta,
 Zmisla se zemlja: plemenita - prosta;
 Pomišao se narod: cvatuća sarina,
 Potamnila masu ponizna crnina.

Najper su sidili slavni časni gosti,
 Ljudi izabrani, ki su "bolje" kosti,
 Biškup, duhovniki i politicari,
 Još i oficiri - zeleni stražari,

Pjesnika rodjaki i kulturne sluge;
 A sidilo je i gospodje dost druge;
 Ka je plivala u sjaju svoje časti,
 Pekla se na suncu, ognju vjecne slasti.

Samo pjesniki su negde skraja stali,
 U pjesničkoj se skromnosti utapljali,
 Rasteći u svoje proste sinje doli...
 Za nje mjesta nije va tom casnom koli!...

Ne valjaju ovde pjesme, već titule,
 "Stolci" i titule, frak i "mitule"; -
 Akonimaš toga, kraj od toga mjesta!
 Prosta savnica si, iz prostoga tijesta!...

Velikan je nut postavan ispod sunca,
 Dišeć tajni miris pjesme do vrhunca...
 Gospodja je s auti k domu pojurila,
 U arhiv kraj stolca spomen-znak sranila.

Pjesniki še tihi digli iz svog "kuta",
 Sad je došla za nje žudjena minuta;
 K svomu učitelju bliže jesu stali,
 Ispred biste vijence pjesam polagali.

K njim su od Parnasa muze doletile,
 Donesle im pera, liru im udrile:

"Učitelju, pjevamo Ti pjesme nove,
Spaseno ti pero crta nove slove!

Ti si bio u kutu skrit kot tihí kamen,
Sad si zlizao vap iz kuta, živ kot plamen;
A mi ćemo dalje čuvat svoje kute,
Mali u svom sinju slijedit Tvoje pute!"

LAV SLAVULJEVIĆ

JESEN

Prošla je vrućina ljeta,
Jesen nam se j' doselila.
Ptice tužu, cijela jata
Su na jug sad odletila.

Već ko jutro zemlja črna
Je od mraza posrebrena
I maglenim šlarom bijelim
Na daleko zavijena.

Na stablju lišće žuti,
Šustajući k zemlji zliće.
Kadkad huji vjetar ljuti
I razmase pusto kiće.

FRANJO MERŠIĆ, Frakanava

NOĆNA ZEMLJA TAMBURAŠA

Sva zemlja širom je zašutila,
Na nju se je škura noć spustila.
Sve je mirno, svitu nam zvjezdice,
Čut je samo plakat moje zice.

Moja tamburica slatko plače,
Nevidljive suze glasa tače;
Z oka čuru prave suze doli
I srdasce mi puca od boli.

Znam to, da ja sada zaman sviram
I tvrde zice braća udiram.
Ona ne posluša pjesmu moju.
Ona s drugim lamlje vernost svoju.

Ali smirit ću se, ništa zato,
Ako mi se j' zahrdjavilo zlato.
Vred ću si ja drugu rožu zibrat,
Pjesmu veselu opet zaigrat.

FRANJO MERŠIĆ, FRAKANAVA

NEKIM JUNACIMA

Ah, kako vas mrzim!

Vas

koji ste otrovali moju dušu
i otrovali moje srce
srce mlado, puno nada
s vašim prokletim riječima
s vašim prokletim idejama
koje su ukrale meni mir
ukrale nevinu mladost moju
tako da sam postao mladić
s osjećajem jednog starca.

I zato vas mrzim
mrzim iz dubine mog srca
iz dubine moje duše.
Mrzim i proklinjem
kako još niko nije mrzio
kako još niko nije proklinjao.

Mrzim vas
a ujedno i volim
i zato što vas volim
još vas više mrzim.

Samo bojim se
da će duša moja postati slaba
slaba za mržnju
i tako vas ne ću moći više mrziti
i tako vas ne ću moći više voliti.

A vi?

O, vi još uvijek huskate
huskate i smijete se
pošmijehom vrazjim.
Ništa vam nije sveto
ništa vam nije drago.
Pod maskom ljubavi
pod maskom bratinstva
pod maskom humanizma
huskate sina protiv oca
i brata protiv sestre
samo da postignete cilj -
Bože moj, kakav cilj!

Ali doći će vrijeme
kada ćete morati skinuti masku
i pokazati vaše pravo lice
lice golo
možda crveno od srama.
Sada ste junaci
sasvim junaci
ni ne znate kako.
Nemilosrdni ste
jer vas niko ne može tući
jer vas niko ne može suditi.
Vi ste koji sude.
Gospodari ste

silni, moćni i nemilosrdni vladari.

I zato vas mrzim
a ujedno i ljubim
jer svaka mržnja ima nešto ljubavi
i svaka ljubav nešto mržnje.

Da li ćete biti i onda junaci
sasvim junaci
kada ne budete više tukli
kada ne budete više sudili?

Ili ćete onda
pognutim i pokornim glavama
prositi za milost
te se pozivali na ljudska prava?
Vi
koji niste znali što je to milost
koji niste znali što je to milo-
srdnost

koji ste mišljili
da su to samo čovječje slabosti.

A kada vaš sudac
svojim neutralnim glasom
i ravnodusnim, pravednim licem
procita vašu osudu
i tako vas ne ću moći više voliti.
a vi
jedni ravnodusno
drugi prkosno
treći pokajnički
stupite na posljednji vaš put
onda vas ne ću više mrziti
onda vas ne ću više voliti
samo milovati
i za vas moliti.
Da, moliti hoću
duboko i ponizno
ali i za me
da mi oprostite Otac
mržnju moju.

Jer jednom ćemo se svi sresti
svi.

Vi, koji ste druge mrzili
ja, koji sam vas mrzio
oni, koji su mene mrzili
svi ćemo se naći
svi.

VLADIMIR VUKOVIĆ

POKRET OTPORA I MI

Netko bi nam mogao prigovoriti, da smo čudaci, kad sada, u vrijeme duboke krize zapadne demokracije, mislimo na pokret otpora. Moglo bi nam se predbaciti, da nismo realisti i da se bavimo uzaludnim poslovima. Ali ljudi bi već jednom morali shvatiti, da svaki pojedinačno snosi odgovornost za sve što se u svijetu događa i da pitanje pokreta otpora protiv komunizma nije samo pitanje "sačice" neposredno pogodjenih iza željeznog zastora, koji tamo pružaju otpor protiv duhovne i fizičke diktature, nego je to mnogo sira pitanje: to je pitanje svih porobljenih naroda, koji teže za slobodnim izborima i samoopredjeljenjem, to je pitanje opstanka Zapada, to je pitanje svih nas pojedinaca, koji kažemo da nismo komunisti. Zato se nitko od nas ne može odreci odgovornosti, da svi zajedno branimo slobodu.

Tesko to shvaćaju malodusnici, lakomisleni "realisti", neznalice (materijalisti svih boja i ukusa) i razni drugi ljudi, koji vole "svoj mir". Mnogi od njih ne mogu shvatiti, da čovjek nije sastavljen samo od vode i drugih kemijskih spojeva, pa im je sve svejedno što se oko njih događa (važno je da je njima dobro). Njih je teško uvjeriti da borba protiv niveliranja čovječje ličnosti u takozvanu "kollektivnu čusu" ima smisla. Njima je čak svejedno, što komunizam ne shvaća naš unutrašnji život, što ugnjetava metafiziku i što je pun otrcanih i jeftinih fraza o takozvanom besklasnom društvu. Njima kao da nije jasno, da nema trajnog mira s onima, koji zeće cijeli svijet brutalno orobiti i "staviti na koljena". A možda su u svojoj duši već ionako kapitulirali, pa im je svejedno, što će sa svima nama biti, kad više nigdje na svijetu ne će biti mjesta za nas.

Nasim republikanskim i demokratskim sredinama nije lagano. Avet nas svuda prati. A tome smo često puta sami krivi. U našim sredinama djeluje još uvijek premalo "odgojitelja", koji bi, pored djece, odgajali i odrasle ljude. Često puta treba i roditelje odgajati. Činjenica je, da većina naših roditelja svoju djecu krivo odgajaju, jer su zaraženi apaticnošću. Roditeljska parola: "Nemojte se, djeco, baviti politikom, to je opasno!" je više nego fatalna. Takvi roditelji nisu u službi čovječnosti (pa makar se pravili i "dobrim" kršćanima) i pravde. Ove riječi zvuče agresivno. O tome se sigurno mogu voditi duge diskusije i rasprave (što je i potrebno).

Mi, "mladići" (pomalo starimo), djeca ovog roda i jezika, iskra smo one "nevidljive" zanke zrake, koja leđi iznad masa malodusnika, da bi vršila zdravu agresiju protiv apaticnosti (naših) i diktatura koje nam svakog časa prijetu koncentracionim logorima. "Naša" agresija (u literaturi, kritici, publicistici, politici) svodi se na to, da na svakom mjestu branimo ideju slobode; da slobodom budemo mogli služiti, da služenjem budemo mogli stvarati red, da redom budemo opet mogli biti slobodni - kako uči Salvador de Madariaga; Mi poštujemo samo one politicare i vladare, koji su spremni čovječanstvu odgovorno i dostojno služiti. Protiv laži ćemo se boriti. Sv. apostol Pavao ovim riječima nas može hrabriti:

"Židovima bio sam kao Židov da Židove pridobijem; onima koji su pod zakonom bio sam kao pod zakonom, da pridobijem one koji su pod zakonom; onima koji su bez zakona bio sam kao bez zakona, premda nijesam Bogu bez zakona nego sam u zakonu Kristovu, da pridobijem one koji su bez zakona".

STJEPAN ŠULEK

KOMUNIZAM I SLOBODNI SVIJET U ZNAKU NOVOG PARTIJSKOG PROGRAMA KPSS-a

Prije kratkog vremena objelodanjen je u obim moskovskim novinama, "Pravdi" i "Isvjestiji", nacrt novog sovjetskog partijskog programa. Taj će program na 22. kongresu KPSS-a, koji će se održati u listopadu o.g., sigurno biti potvrđen i odobren. Najkarakterističnija crta toga programa je, da u komunističkom smislu opisuje rajsku sliku budućnosti, koja će se ostvariti unutar budućih 20 godina.

Preteče toga partijskog programa su:

1. Program ruske socijal-demokratske partije od godine 1903. Taj si je program postavio, da srusi carističko gospodarstvo.
2. Drugi program potječe iz god. 1919. Sadržaj toga programa ispunjen je pobjedom socijalizma.

Treći, sadašnji program, opisuje najvažnije zadaće i glavne etape buduće komunističke izgradnje. "Najvažniji cilj partije sastoji se u tome, da se stvori komunističko društvo s parolom: Svakome prema sposobnostima, svakome prema potrebama".

Ovaj program o prvoj desetgodišnjoj periodu govori: Do 1970. Sovjetski će Savez u proizvodnji po glavi stanovništva nadmašiti najvažniju i najbogatiju zemlju kapitalizma - SAD, i svi će živjeti u materijalnom blagostanju. Tvornički radnici, činovnici i seljaci kolektivnih dobara primat će besplatno hranu, svaka sovjetska obitelj dobije vlastiti stan, a plaćanje stanarine bit će u toku deset godina ukinuto. U Sovjetskom Savezu uvest će se najkraći radni dan. Do 1980. besplatno će se upotrebljavati sva javna prometna sredstva.

Ako se sve ovo pročita, dobije se utisak, da sovjetski narod koraca rajskoj budućnosti. Da li ovaj program predstavlja doista početak zlatne ere ili je on samo propagandni trik u uobicajenom komunističkom smislu?

Vazna dostignuća Sovjeta na polju prirodnih nauka i spektakularnih uspjeha na polju istraživanja nebeskog prostora upućuju nas da pomno ispitamo što bi u programu moglo biti istinito a što propaganda.

U programu tako čitamo: "U slijedećih deset godina porast će volumen industrijske proizvodnje na 250 %, to će nadmašiti sadašnje stanje industrijske proizvodnje SAD. Unutar 20 godina porast će volumen industrijske proizvodnje 6-terostruko, što znači, da će sadašnji volumen industrijske proizvodnje SAD ostaviti daleko iza sebe".

Hruščov se, dakle, drži toga, da će industrijska proizvodnja SAD u slijedećih 20 godina ostati nepromijenjena na stupnju godine 1960. Kako su takve usporedbe između dva različita gospodarska sistema po sebi problematične, teško bi se mogao koji političar slobodnog svijeta usuditi uspoređivati neku unutar 10 ili 20 god. planiranu industrijsku proizvodnju s trenutnim stanjem industrijske proizvodnje jedne druge zemlje i time pretpostaviti takvo neznanje i glupost, kakvo sovjetski predsjednik očekuje od čitaca svoga programa.

Ali sama ta tvrdnja, da će Sovjetski Savez volumen svoje industrijske proizvodnje u deset godina povisiti na 250%, a u 20 god. na 600%, predstavlja varavi manevar utoliko, koliko Hruščov ruskim planovima postavlja razvoj bruto-proizvodnje (=ukupni učinak proizvodnje), i ovu uspoređuje s razvojem neto-produkcije (=proizvodni prihod po odbitku materijala i drugih predrađnja) u zapadnim zemljama. Po vlastitim, ruskim računima ipak je ležao prirast neto-proizvodnje u god. 1959. ravno 28 % ispod one bruto-proizvodnje. Stoga bi mogao, po opreznom računanju, neto-prirast u 10 godina ca. 85%

(Nastavak na str. 21)

HRVATI U SLAVENSKOM MORU

"Die Welt der Slawen - Die West und Südslawen"

Mali narodi oduvijek su bili pastorčad povijesti. Bez obzira na njihovu ulogu i važnost za sveopći razvitak svjetske historije, rado ih se zaboravljalo pod utiskom veličine velikih. Mi se Hrvati u ovom smislu možemo posebno tužiti. Činjenica da smo preko tristotine godina našom krvlju omogućili nesmetan razvitak srednjoj i zapadnoj Evropi, nije nas izdigla iz poluanonimnosti. Devetaesto stoljeće oformljenja nacija i srvaranja nacionalnih država izvršilo je kod nas nezgrapnan učinak na taj način, da je prava nacionalna ideja bila zanemarivana na račun ilirizma, sveslavenstva i jugoslavenstva. To je bio početak spuštanja naše vrijednosti kao državotvorne nacije.

Stranci koji o nama pišu stavljeni su pred vrlo omeđeni broj vrijednih djela. A i ta su djela, počam od Herdera i Rankea pa do suvremenih propagandnih prikaza iz časopisa na stranim jezicima "Jugoslavije", strahovito, istinom i obujmom, neproporcionalna na štetu Hrvata. U najmanju ruku, mi smo marljivo presutkivani.

Poznati njemački izdavač Fischer, čija su izdanja džepnog formata preplavila knjižarsko tržište njemačkog jezičnog područja, podružio se da svojim citaocima dađe informacije o "biti zapadnih i južnih slavenskih naroda, njihov duhovni, kulturni i politički razvitak od početka do današnjice..." (sa omota knjige). U knjizi "Die Welt der Slawen - Die West und Südslawen", za jeftinu pare, pruža nam razliku od gore navedene lijepe zelje more netočnosti, površnosti i nebitnosti.

Ne ulazeći u dio posvećen Poljacima, Česima, Slovacima i Bugarima, osvrnuti ćemo se samo na dio koji se bavi "pravim" Jugoslavenima. Na prvi se pogled vidi da je autor stajao pod utjecajem suvremenih prilika promatrajući prošlost. Tumačeći rasprostranjenost zapadnih i južnih Slavena, koja je u našem slučaju vrlo komplicirana, jednostavno je izostavio Crnogorski narod, dok o samosvojnosti Makedonaca ima vrlo nesigurno mišljenje. Spominjući muslimane zna za njih samo reći da su Slaveni, što uostalom nitko ne osporava, ali to nije dovoljno. Premda u Bosni živi hrvatska muslimanska i katolička većina, on je bosanske Hrvate smjestio u zapadnu Bosnu, kako bi Srbima "dao" ostali dio ove pokrajine. Čak ga jugoslavenske etnografske karte opovrgavaju. Srbi prema njemu žive u staroj Srbiji, Vojvodini (pred II. svjetski rat u manjini), Bosni (još danas u manjini), Hercegovini (u manjini), Crnoj Gori (a gdje su Crnogorci?) i sjevernoj Makedoniji (?).

Hrvatska povijest je autoru skoro sasvim nepoznata. Čitava dinastička povijest nalazi se opisima u četiri kratke rečenice. Od kraljeva spominje se samo Tomislav! Iako na više mjesta istice našu zapadnu orijentaciju ne dokumentira je dokazima: relativno brzu kristijanizaciju, ugovor s papom Agatonom, veze i kasniji zajednički život s Madjarima i pod Habzburzima, utjecaj talijanske renesanse, značenje dubrovačke republike i t.d. Osim Süderlandom kapitalnog djela na njemačkom jeziku, kojega po svojoj prilici nije upotrebio, naveo je u bibliografiji samo Kiszlingovo povijesno djelo o Hrvatima, te neke priloge po zlu poznatog prof. Josefa Matla, što potvrđuje da se je veoma malo služio literaturom o Hrvatima i na jeziku koji mu je najbliži.

Prelazeći tako olako preko periode hrvatske samostalnosti pod vladavinom domaće dinastije i posvema ignorirajući slovensku prošlost, obilno se posvetio prikazu rasta srpske države, koja je, kako

izričito kaže već u srednjem vijeku bila vodeća sila na Balkanu". Sigurno je najbolje povijesno djelo o sredovječnoj srpskoj državi sama Südlandova knjiga, ali se njen utjecaj ne može osjetiti u ovom poglavlju. Jedna je očita nepravilnost tvrdnja da je srpska država bila rasprostranjena i u Bosni. Izuzimajući jedan vrlo kratki rok srpske vladavine na djelu teritorija današnje Bosne, srpska se država sve do nedavno zadržavala na prirodnoj granici Drini.

Povijesna nauka i legenda često se isprepliću u svim povijesnim djelima o Srbima. Tako je u ovoj knjizi bitka na Kosovu polju označena kao prekretnica u sudbini svih južno-slavenskih naroda, što je u svakom slučaju pretjerano. Poraz, kojeg su u toj bitci doživjeli ostali slavenski narodi odnosno njihovi pomoćni odredi, usprkos tragicnosti završetka bitke, nije se bitno odrazio na njihovu sudbinu. Bosna je bez obzira na ishod bitke bila zrela za rezigniranu predaju Turcima.

Vrijeme bi bilo da se kod nas izvrši revizija jednostranog gledanja na metode i intezitet turske vladavine. U poglavlju o turskom gospodstvu pravilno se primjećuje da su Turci donekle značili i izvjesno poboljšanje za "mali narod". Za Srbe je turska vladavina, osim negativnog učinka na kulturnom polju, u crkvenom i religioznom pogledu imala učinak konzervatora tradicije i učvršćenja crkvene vlasti. Srpska pravoslavna crkva je poduzela sirenje pod zaštitom polumjeseca.

Razvitak koji je rastao od vremena Save Nemanjića doživio je kulminaciju u djelima Dositeja Obradovića i radu Vuka St. Karadžića.

Ova "kulturna" baština našla je praktičnu primjenu u svim nastupima srpskih kulturnih propagandista prema vani. Hajdučija se nije ograničila samo u četnikovanju... hajdučke su metode Srbi uveli u etnografsku i lingvističku nauku. Vuk St. Karadžić je predstavljen kao "stvaraoc nove srpskohrvatske filologije". Autoru ove studije nije ništa poznato o našoj dalmatinskoj književnosti, Merku Marlicu, dubrovačkoj literaturi, o našim kulturnim vezama sa talijanskim poluotokom, o procvatu arhitekture u Dalmaciji, o sudjelovanju u likovnom životu renesanse, o bogumilskim steccima, o bosanskoj književnosti na turskom jeziku, o panonskoj prosvjetiteljskoj književnosti - o svemu tome se ne govori. Nije bilo dosta što nas je Vuk podkradao nastupajući pred Goetheom našom, imotskom "Häsanaginicom", kao srpskom narodnom pjesmom, već nam se i ono što je njihovo nameće kao zajedničko.

...

U vezi s ovom temom odlično tumači stanje hrvatstva pred sudbonosne dane 1918. godine članak Dr. Nevistića "Depersonalizacija Hrvatske"..... Stranci ne mogu shvatiti, kako je bilo moguće da jedan toliko od stranaca ugnjetavan narod, nije imao snage da podje vlastitim putem u momentu kad se taj put nudio. Bili smo nacionalno demoralizirani, bezglavi, neorjentirani, izgubljeni.... Pravilno se primjećuje....

G. BORIĆ

- . Südland, L. von: "Die Südslawische Frage und der Weltkrieg", Zagreb, 1944.
- .. Rudolf Kiszling: "Die Kroaten", Verlag H. Böhlau Nachf. Graz, Koeln, 1956.
- ... S.M. Štedimlija: "Auf dem Balkan", Verlag Putovi, Zagreb, 1943.
- "Depersonalizacija Hrvatske" od Dr. Frane Nevistića, "Danica", 15. lipnja 1960.

D O D A T A K

N O E

(M I S T E R I U M -) D R A M A U 4 Č I N I

a. b.

1. NASTAVAK

DRUGI DIO I. ČINA4. PRIZOR. (Noe, Marta, Kam, Afra)

AFRA (doteče mutar k Kamu i pokusi ga zdignuti): Ah, dragi moj! Opet su te zapeljali u špilju Belzebuba? Oh, milo janje moje! Zdigni se! Hodi k meni!

KAM (zdivljano ju peše kraj): Mir mi daj! Tko je tebe simo zvao?

NOE (oštro): Kako se pominaš s tvojom ženom?

KAM (prkosno): Ona je kriva svemu! Ova zjalava krava je načinila iz mene, to ča sam. Nij li tako, mama? (otpruža se k Marti, tražeći kod nje potpor.)

MARTA: To je istina. Kad bi bila ona drugačija, ne bi bio dospio naš sin Kam tako diboko. Ali ti si se morala kot torica ubisiti na mojega nesrićnoga sina. Ja sam od početka znala, da ti nisi prava žena za našega Kama.

NOE: Ostavi nakraj tu staru notu! Kam si je nju izibrao protiv tvoje i moje volje. Sad je njegova dužnost, da dobro živi s njom.

AFRA (strastveno međ plačem): Hah! Mora živiti s njom. Zač mi nij noga udrivenila prije neg sam prekoraknula prag ovoga stana! Ovde me svaki odurava i svaki mrzi. Oh, ja najveća sirota ovoga svita! Čemu sam se morala zaplest u ovu obitelj, ka se drži za svetu. A unutra je puna mržnje i gizdosti.

NOE (položi ruku na Afra): Afra! Moja snaha! Nitko te ne smi mrziti! Nitko te ne odurava! Ti slišiš k našoj obitelji. Ali glej bolje zatim, da se tvoj muž ne pokvari još jače! Ti ga moreš zdignuti iz močvare, kamo je dospio!

AFRA (brišeći si suze): Da, ali kako?

NOE: Ti mu moraš dati pravi dom.

MARTA: Hm? Afra će komu dati pravi dom?

KAM (opet kao rabijatan pijanac): Ali ja ne tribam doma. Ja kanim imat pinez. Ja kanim uživat svit.

NOE: Ne mora Bog zničit ov svit, kad i moj vlašći sin ovako govori!

KAM: Ravno zato uživajmo, kad će bit svitu i tako konac. Pinez mi dajte!

MARTA: Pinez nij! Od čega ćemo mi drugi živit, ako ti sve rasprudiš?

KAM (kao pravi pijanac opet minja raspoloženje i počne zdvojno): Vidim, majka, da me i ti već nimaš rado. Nigdor me nima rado. Svi me mrzu.

AFRA (pomirljivo): Hodi, počini malo! Ispavaj se! Onda će biti opet sve dobro.

NOE (skeptično): Da, ali na kako dugo? (AFRA otpelja KAMA.)

5. PRIZOR (Noe, Marta)

NOE: O Bože! Zač si potribovao, da se doselim u ov nesrićni varoš i da simo doprimim i moju obitelj? Kako lipo mirno je bilo međ brigi u našoj staroj domovini.

MARTA: Nek zdihavaj. Tvoja nepopustljiva volja je bila, da projdemo iz stare domovine. Ja sam se zaman plakala cijele noći. Tako sam se bojala varoša. Ali ča si se ti mario za moj plač? Ti si bio i onda isto tako tvrd, kot danas. I onda je bio tvoj jedini odgovor, koga si stalno ponavljao: Bog je zapovidao... Bog je zapovidao...

NOE: Ah, da bi nam nek sada zapovidao, da se opet vratimo najzad međ naše mile domaće brige.

MARTA: Oho! Dragi moj! Ti opet špekuliraš prez toga, da bi i nas pitao. Si čuo Kama? Nijedna sila ne će njega već najzad spravit iz varoša međ brige. A to ti velim: i mene ne!

NOE: Ali ti si hotila svom silom ostati međ brigi?

MARTA: Da, onda, kad još nisam poznala varoša.

NOE (razočarano): I tebe je zaslpio varoš?

MARTA: Hah! ?Zaslupio? Suprotivno! Otvorio mi je oči. Naučio me je, kako se da zabogatit. (Pokusi uvjeriti muža) Noe! Kad ćedu se i tebi otpriti oči? Ostavi to pretirano poštovanje Boga. Ne glej stalno gori na nebo! Pogledaj okolo sebe! Svi priznavaju, da slišiš med najvjestije drvodjelce cijeloga varoša. Svi bi ti dali naokolo rado djela. A stoprv naš najmladji sin Jafet! Ti razumiš tvoj rukotvorski posao. A on razumi ča i od trgovine. Kad bi se vi dva med sobom dobro razumili, imali bi na hitri cijelu tvornicu s velikim brojem djelačev.

NOE (skeptično): Pak ča bi imali od toga?

MARTA: Mogli bi sve već izgradit naše stanje i pomnožit naše imanje. Zabogatili bi i naši sini bi slišili med najuglednije gradjane ovoga varoša.

NOE: A istu dob bi zaboravili na Boga i postali gorji od najpokvarenijih ovoga varoša, na koga će dojt i tako strašan sud Božji.

MARTA: Ah, opet ta tvoja luda misao, da će svit propast. Ako dosle nij propao, ne će ni u budućnosti.

NOE: Ženska glava! Dugi vlasi, kratke misli.

MARTA: Onda imadu i drugi stanovniki varoša kratke, zjalave misli, ar nigdo ne vjeruje u tvoje prorokovanje. Onda su svi ludi mimo tebe.

NOE: Nažalost tako je i to će se vrijeđa dokazat.

MARTA (srdito): A ja ti velim, ti si jedini ludak i to će se takaj vrijeđa dokazat. Jur sada svi kažu s prstom na te za tvojim hrptom. Ako još dalje gradiš tu tvoju zjalavu barku, smijati ćedu ti se vrijeđa ravno u lice. A i mi svi, cijela obitelj, ćemo se moć sramovat zbog tebe pred cijelim svitom.

NOE: More se smijati cijeli svit, ja ne morem ni ne smim napustiti gradnju barke.

6. PRIZOR. (Noe, Marta, Jafet)

JAFET (stupi nutar živo zanimajući se za razgovor): Čujem, opet je barka u poslu.

MARTA (ljubežno): Da, hodi nek moj mili sinko! Pomozi mi, da izbijemo iz tvrde glave tvojega oca tu nemoguću misao.

JAFET: Hm, ta barka uopće nij tako zjalava misao.

MARTA: Ča, i tebe je jur zmutila ta nesrićna barka?

NOE: Ta barka će biti za nas jedino spasenje.

JAFET: Spasenje ne bih rekao. Ali mogla bi biti dobar gšeft.

NOE: Vidim, da me još uvijek krivo razumiš.

MARTA: Kakov gšeft misliš?

Samekom

JAFET: Poslušni oče! Ja sam se razgovarao s meštrom, ki na ubrovi velike rijeke gradi najbolje plavčice i brode. On je oduševljen za tvoju barku. Samo toga još ne razumi, kako će se dat barka voditi i staviti u pravi smir.

NOE: Čemu triba voditi braku i stavljati ju i u kakov smir?

JAFET: Poslušaj oče! Meštru Sameku se je zamirilo graditi takove brode, ki se vozu samo po rijeka ili tapkaju i pipaju bojazljivo uz obalu morja. On misli, da bi morali graditi onakove brode, ki se ufaju van na morje, ili ki bi barem pokušili prerizati zaliv morja i tako za mnogo hitrije dospili u Indiju. A mi mladja generacija, obadva sini Sameka i ja smo osvidočeni, da morje nije beskrajno. Mi smo te misli, da za morjem mora biti još jedna zemlja, znam da bogatija od naše. Premisli oče, kakova slava bi bila za nas, kad bi mi s našom barkom prvi preplovili morje.

MARTA: Za volju božju, sinko! Mili moj sinko! Ti kaniš na silno veliko morje?

JAFET: Zač ne, majka?

MARTA: Oh, ja bih umrla za tobom od straha. Meni se zasvićuje, kad nek zdaleka vidim silnu moć morskih slapov. Ne, ja te nikad i nikad ne pustim van na morje. Prije bi proklela tu nesrićnu barku.

NOE (suh): Od toga ni pominka nije, da se vozim s barkom prik morja.

JAFET: Ali nač onda gradimo barku?

NOE: Za ti slučaj, da morje dojde k nam.

MARTA: Tvoj otac se boji, da će njegov Bog utopiti u vodi cio varoš.

JAFET: Ah, to je štorica.

NOE: Jafet! Ja ti prepovidad, da ovako govoriš!

MARTA: Neka bude konac! Ja ništa ne kanim čuti ni o barki, ni o putovanju prik morja.

JAFET: Ali majka, tako bi najhitrije dostigli naš cilj, o kom ti toliko sanjariš.

NOE: O kakovom cilju govoriš?

JAFET: Da čim hitrije zabogatimo.

MARTA: Kako bi mogli od jednoga nemogućega i pogibeljnoga morskoga puta zabogatit?

JAFET: Pogledajte! Na drugoj strani morja stanuju takaj ljudi. Znamda bogati, puni srebra i zlata. More bit, da oni ni ne poznaju svoga bogatstva i mi bi sve to mogli lako kupiti od njih i ovde bi je za skupe novce prodali.

MARTA: Ako pak stanuju onde ubogi ljudi, ki ničega nimaju?

JAFET: Onda bi odavle vozili različne robe i zabogatili bi od trštva.

NOE (gorko): Tebi samo bogatstvo i trštvo ide po glavi.

JAFET: Ah oče, još već ta dika, da bih ja mogao bit prvi, ki prebrodi morje.

MARTA (pri odlasku): Da nek od morja ništa ne bih čula. Meni je čemerno, kad nek čujem za nje. (Otide kroz vrata u Noinu hižu.)

7. PRIZOR. (Noe, Jafet, Sem, Vodoslav i Ognjoslav.)

SEM: (stupi nutar i predstavi ocu i bratu svoje dva prijatelje) Zdravi bio, oče! Evo predstavljam ti dva moje suškolare: Ognjoslava, velikoga poštovatelja ognja i sunca, pak Vodoslava, ki najviše cijeni vodu. O čem ste se ravno razgovarali?

JAFET: A da bi se dalo ploviti prik morja, i onde najti drugi svit.

VODOSLAV: Oh, morje mene uvijek zanima. Ali da bi za beskrajnim morjem mogao biti drugi svit, to držim za štoricu, kakove rado povida naš Ognjoslav.

OGNJOSLAV: Osmihavaj me samo! I ti moraš priznat, da bez ognja i sunca ništa ne bi raslo na zemlji.

VODOSLAV: A još manje bez vode. Ili si vidio nešto živoga, ča ne bi imalo u sebi vodu za glavni elemenat?

JAFET (potegne oca za ruku): Hodi oče odavle! Od ovoga filozofiranja mi je za mnogo draža i zanimljivija tvoja barka.

NOE (sumnjivo): Bojim se, da ćedu ovi takozvani mudroznanci zmutiti glavu još i mojemu najmudrijemu sinu i skinuti iz njegovoga srca vjeru.

SEM: Ne boj se ništa, oče! Ja si na njihovoj znanosti i glatkom jeziku pamet brusim, da za toliko bolje budem znao glasiti vjeru u pravoga Boga.

NOE: Bog naših ocev neka ti očuva razum od krivoga prirodoznanstva. (Otide za Jafetom u djelaonicu na desnu stran).

OGNJOSLAV: Ča to tvoj otac brblja o krivom prirodoznanstvu?

VODOSLAV: Ništa protiv prirodoznanstva! To je egzaktni sistem, ki je učinio suvišnom vjeru u kakovoga Boga, ki bi tronovao izvan narave. Slušaj, prijatelju Sem, kako savršen je naš sistem, koga jedini bog je voda.

OGNJOSLAV: Ali ne bez nje vječnoga protivnika i antipoda ognja.

SEM: Eh, pojte! Već mi je dosadno vaše vječno prepiranje o vodi i ognju.

VODOSLAV: Ipak ti ne moreš postaviti ni jednoga pravoga argumenta protiv moje teorije o vodi. Ona je savršena kao potpun kolobar. Već sam ti kazao, kako voda daje život rastlinam, živinam i ljudem. Ona teče naokrug kroz svu zemlju. Ona zvirra iz svežih zviranjokov, poljiva naša polja, u ka su zarizale marljive ruke kanale. Koč majka zasiti dite svojim mlikom, tako dvi glavne rijeke Tigris i Eufrat napajaju ove kanale, u ki teče život. I ča je ta život? To je voda. To je naš Bog, ki učini naša polja rodna i plodovita i ki nam daruje sve naše bogatstvo.

SEM: A tko je stvorio vodu? Tko ju je gamuo, da teče iz brigov?

OGNJOSLAV: To je učinila silna moć sunca.

VODOSLAV: Ah, kade? Voda od sebe teče, jer ona je živa. Kako bi mogla diliti život, ako nije i ona sama živa? Iz briga teče u doline, onda u morje, odakle se opet gori digne med brige.

SEM: Tko ju zdigne? Od čega se zdigne?

VODOSLAV: Od čega je stvorio tvoj Bog svit? SEM: Od ništa.

VODOSLAV: Od čega je on? SEM: Od sebe.

VODOSLAV: No vidiš, istim pravom ja kažem, da se voda od sebe giblje. Ona je od sebe. Ona je moj bog.

OGNJOSLAV: A ja kažem, sunce je bog. Sunce giblje vodu. Ono ju potegne gori, na

VODOSLAV: Ah, poj s tvojim suncem! Srića naša, da je ono tako daleko. Kad bi bilo blizu, poginuli bi od njegovoga ognja. Oganj je neprijatelj života. On niči. Kade je oganj, onde sve pogine. Ali nešto je jače od ognja, a to je voda.

OGNJOSLAV: Ne! Oganj je jači od vode. eksperimentalno

VODOSLAV: Ne daj se ismijati! Svako dite će ti dokazat, da voda ugasi oganj.

OGNJOSLAV: Nikad ne more ugasiti sva voda svita oganj sunca.

VODOSLAV: To je zato, kad je sunce tako daleko.

OGNJOSLAV: A ja ti velim, da sunce vlada nad cijelom zemljom, i nad vodom. Voda je samo službena sunca.

SEM: Ja mislim, da imate obadva pravo. Voda je sigurno važno sredstvo za život. Ali ona je samo sredstvo. Imat ćeš pravo i ti, Ognjoslav, da je vjeda samo službena sunca. Ali istim osviđenjem ja kažem, da je i sunce sluga mojega Boga, Stvoritelja vode i sunca i nas svih.

VODOSLAV: Vi obadva lebdite u zraku. Ali moja filozofija živi na zemlji. Ona nas hrani. Ona je u praksi stvorila sve naše bogatstvo. Ona učini, lipim, ugodnim, bogatim naš život. A ča bi bez nje? Zadržali bi se u smradu i poginuli od žaje.

8. PRIZOR. (K dosadašnjim pristupi Noe.)

NOE (čuvši zadnje riječi): A ča bi rekla tvoja znanost, ako bi jednoč istupila voda iz svoga korita i narasla prik naših glav i prik najviših zgradov varoša?

VODOSLAV: Ah meštore Noe! Čemu imamo mi naše nasipe, kanale i gati? Njihovom pomoćum vladamo nad vodom, kao nad pitomim janjetom.

SEM: Ah tako? To je vaš bog, ta voda, ku morete koriti kot pitomo janje; koj morete diliti zapovidi: ovude teci! Nij li to prava službena? To bi mogao biti Bog?

OGNJOSLAV: Pak ja kažem, da je voda službena pravoga gospodara zemlje: sunca.

VODOSLAV: A ča more tvoje sunce, kad je zakrije voda maglom ili oblakom?

NOE (svetačno): Poslušajte, ča hoće reći Bog, Gospodar sunca i vode, svim stanovnikom zemlje kroza me, njegovoga nevrjednoga slugu: sunce će se zakriti i kroz 40 dan i 40 noći padat će gusta godina i voda će narasti prik varoša i sel, prik polja i loz, prik svakoga stabla i svakoga turma i prik najvišega briga. Ako se ne povrne svit k pravomu Bogu, poginut će ovo pokolenje, ko se klanja prirodnim silam, vodi, suncu i neznam, još čemu. Ovako veli Bog: čim si grišio, tim ćeš poginut: zničit će te tvoj idol, tvoj krivi bog, voda, ako ne činiš za dobe pokore!

SEM: U čem pak postoji ta pokora?

NOE: Ostaviti krive boge, idole. U postu i dilenju milostinje tolitu pravoga Boga. Povrnuti se k Njemu i klanjati se Njemu i spuniti Njegovu volju, ku je upisao u naša srca.

VODOSLAV: Čh, to je tvrd govor. OGNJOSLAV: Tko će ga poslušnut?

VODOSLAV: Ja mislim, na cijelom svitu se ne će najti pol tuceta ljudi, ki bi vjerovali, da bi nam mogla voda narasti prik naših glav, prik naših zgradov, a još manje prik najviših brigov. Toga još nije bilo, ni ne će nikad biti.

9. PRIZOR. (K dosadašnjim pristupi MIRIJAM.)

MIRIJAM (plačuć se zateče u krilo oca): Oj oče! Mili oče! Pomozi mi! Spasi me! Daj mi uteć vodi, ka liže i biži za manom!

NOE: (prestrašen objami, a zatim strese kćerku): Dite! Mila kćerčica! Umiri se nigdo te ne proganja! (Stanka, u koj svi kao ukočeni stoju. Mirijam bojazljivo krene glavu iz očevoga krila na jednu, onda na drugu stran, pak ju opet shrani u očevo krilo. Konačno se polako utiši nje grčevit plač. Oslobodi se od oca, ali još uvijek bojazljivo gleda naokrug. NOE ponovi:) Umiri se mala moja! Nigdo ti ne smi učiniti ništa zloga. Ča se je godalo s tobom?

MIRIJAM (nagne se na očev ramen i počne zategnutu, onda sve živije): Sanjalo mi se je, da je počeo rasti potok, ki teče za našim vrtom. Najprije je narasao prik stepenic, kade s majkom rublje peremo. Onda mi je narasao do koljen. Ja sam pokusila pobignut. Ali jur mi je bila voda do pasa. Kad sam nekako teško došla do atana, bila mi je voda jur do vrata. Ona je rasla i po naši hiža. Počela sam kričati i onda sam se bojala, da će mi voda u usta i ja ću se utopiti. I onda sam puna straha dotekla k tebi...

OGNJOSLAV: Vidiš Vodoslav, ako si mislio, da proroku Noi nitko ne će vjerovat, eto ti prvi dokaz protiv tvoje teze.

VODOSLAV: Tko će ozbiljno zeti ov histerični nastup. To je posljedica idejev nje oca.

SEM (potrešeno): Ja ne znam, ov prizor me je potresao. Bojim se, da moj obac ima pravo.

NOE: A ja se bojim, da će se to prije dokazat, neg si vi mislite.

(Zastor. Konac prvoga čina.)

(Nastavit će se.)

(Nastavak sa str. 14)

iznositi.

Bez dvojbe bi mogla ruska industrijska proizvodnja u slijedećim godinama nešto brže se razvijati nego američka, ali mora se, pokraj tempa porasta, neophodno gledati i na nivo proizvodnje jednog narodnog gospodarstva, jer usprkos nižeg porasta u SAD je američka produkcija još uvijek apsolutno viša nego u ostalom zapadnom svijetu i jasno, viša nego u Sovjetskom Savezu. U vezi toga mora se također razlikovati, da li rastenje jednog gospodarstva leži u razvojnim, strukturnim ili samo u prolaznim uzrocima. Očevidno je, da manje razvijene zemlje, koje su na putu da izgrade svoje gospodarstvo, ili zemlje, koje poslije velikih ratova iznova izgrađuju svoje gospodarstvo, pokazuju veći razvoj nego visoko razvijena intaktna gospodarstva.

Nama se čini da ta, sovjetskom narodu i svjetskoj javnosti varavo pređočena perspektiva, koja kani znanstveno dokazati, da je komunistički gospodarski razvojni sistem nadmogan sistem slobodnog svijeta, najveća laž sovjetskog predsjednika i partijskog sefa.

Dr. R. O.

DRAGI ČITAOCI!

Srdačna hvala svima, koji nam redovito šalju svoju pretplatu.

Darovi:

Dr. Ivan Miller, 50 š.; Stefan Kuzmić, Filež, 100 š.; Abdulah Mujagić, Beč, 100 š.; Dr. Demeter Linzer, Borta, 50 š.; deseterik Martin Mersić, Pajngert, 50 š.; dir. Alfons Kornfeind, Trajstof, 50 š.

Darovateljima naročita hvala.

Ur.

ČITAJTE "GLAS"

ŠIRITE "GLAS"

RADITE ZA "GLAS"

PLATITE "GLAS"